

Інформаційна гігієна

Медіаграмотність — сукупність знань, навичок та умінь, що дозволяють людям аналізувати, критично оцінювати і створювати різноманітні повідомлення для різних типів медіа. Окрім того, медіаграмотність передбачає вміння розуміти й аналізувати, як медіа функціонують у суспільстві та який вплив вони мають.

Бути медіаграмотним означає бути спроможним знайти те, що ми шукаємо, вибрати те, що нам потрібно, й визначити, наскільки надійною є ця інформація. Бути медіаграмотним означає бути здатним оптимально використовувати відповідну інформацію, зберігаючи її розумно, й ділитися нею з іншими.

ФАКТ

Курка знесла яйце

ФЕЙК

Неправдиве твердження, яке часто є повністю вигаданим. Створене для того, щоб ввести в оману громадськість та приховати правду.

Курка знесла яйце – і з нього вилупилась ящірка.

МАНІПУЛЯЦІЯ ФАКТАМИ

Відома та правдива інформація, яка подана так, щоби ввести в оману.

Курка-патріотка: курка знесла яйце на честь національного свята.

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Створено командою «Raskrikavanje» для проєкту IREX «Learn to Discern» («Вивчай та розрізняй»), Сербія
Адаптовано проєктом IREX «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», Україна

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ

Поєднання фактів, напівправди та неправди.

Кури, яких годують генетично модифікованою їжею, несуть корисніші для здоров'я яйця.

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Створено командою «Raskrikavanje» для проєкту IREX «Learn to Discern» («Вивчай та розрізняй»), Сербія
Адаптовано проєктом IREX «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», Україна

ЦЕНЗУРА

Заборона повідомляти про певні події, людей чи теми.
Редакція видаляє контент без очевидних причин.

Курка, яку ми не можемо назвати, зробила те, про що ми не можемо розповісти, але ви про це від нас не чули.

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Створено командою «Raskrikavanje» для проєкту IREX «Learn to Discern» ("Вивчай та розрізняй"), Сербія
Адаптовано проєктом IREX «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», Україна

ПРИХОВАНА РЕКЛАМА

Реклама, замаскована у редакційний текст.

Експерти розповідають, що кури з ферми "L2D" є найкращими та несуть найбільше яєць в Україні.

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Створено командою «Raskrikavanje» для проєкту IREX «Learn to Discern» ("Вивчай та розрізняй"), Сербія
Адаптовано проєктом IREX «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», Україна

ПРОПАГАНДА

Упереджена чи оманлива інформація, спрямована на поширення певної точки зору та зміни моделей поведінки.

*Ворожі іноземні господарства хочуть знищити наших курей!
Підтримуй власного виробника і стань на захист рідних курей!*

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Посольство
Великої Британії
в Україні

UKaid
British International
Development

USAID
U.S. Agency for
International
Development

Створено командою «Raskrikavanje» для проєкту IREX «Learn to Discern» ("Вивчай та розрізняй"), Сербія
Адаптовано проєктом IREX «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», Україна

УПЕРЕДЖЕННЯ

Медіаконтент надає перевагу одній точці зору і не показує інші.

Українські кури несуть найкращі яйця в світі.

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Посольство
Великої Британії
в Україні

UKaid
British International
Development

USAID
U.S. Agency for
International
Development

Створено командою «Raskrikavanje» для проєкту IREX «Learn to Discern» ("Вивчай та розрізняй"), Сербія
Адаптовано проєктом IREX «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», Україна

КЛІКБЕЙТ

У статті використовують сенсаційний заголовок для привернення уваги.

Сенсація! Шок! Ви ніколи не повірите, що зробила ця курка.

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Створено командою «Raskrikavanje» для проєкту IREX «Learn to Discern» ("Вивчай та розрізняй"), Сербія
Адаптовано проєктом IREX «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», Україна

ЯК ЗЛОВИТИ ФЕЙК?

ФЕЙК – ЦЕ НОВИНА, В ЯКІЙ ПОДАНО НЕПРАВДИВУ АБО СПОТВОРЕНУ ІНФОРМАЦІЮ.

Ознаки фейку:

ДЖЕРЕЛА

- Відсутність джерел інформації
- Анонімні джерела
- Інформація взята із соцмереж
- Лінк на підозрілі або маловідомі джерела

ЕКСПЕРТИ

- Представники структур, яких не існує в реальності
- Експерти без вказування інституції, яку представляють
- Анонімні експерти ("вчені вважають...")
- Політично заангажовані експерти

ЕМОЦІЇ

- Думка чи оцінка подається як факт
- Заголовок не відповідає новині або є надміру емоційним
- Журналіст вживає слова, що викликають позитивні/негативні емоції.
- Навішування ярликів, поширення стереотипів.

ПОДАННЯ ФАКТІВ

- Соціологічні дані без вказання вибірки, замовника, географії, і т.д
- Однобоке подання фактів, оцінок і коментарів, узагальнення
- Викривлене подання новини: реальні факти подають з неправдою
- Недостовірні фото/відео, подають як підтвердження інформації.

Інститут
масової
інформації

Проект фінансується
Європейським Союзом

МІНІСТЕРСТВО
ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ

ЩО ТАКЕ «ФЕЙК»?

Фейк (від англ. Fake — фальшивка) — це брехня. Недостовірна інформація, яка буває двох видів. Це або спеціально створена інформація про явища чи події, яких ніколи не існувало (як, наприклад, історія про «розіпнутого хлопчика» у Слов'янську). Або ж неповна інформація, яка надає не всі відомості про подію. Обидва варіанти спотворюють об'єктивне відображення реальності та сприйняття подій. Дезінформація та фейки можуть також поширюватися не навмисно, а через непрофесійність журналістів чи блогерів, які не перевіряють інформацію, розповсюджуючи її.

FAKE?

ЯК РОЗПІЗНАТИ ФЕЙК?

1

Емоції — найбільший ворог об'єктивної інформації. Чим більше людських «душевних струн» зачіпає брехня, тим більше в неї вірять. Тому часто поширюють дезінформацію про дітей, зґвалтування, небезпеку для здоров'я тощо. А отже, зверніть увагу на свої відчуття, коли отримуєте інформацію з Інтернету, з телевізора або з газети. Якщо ви відчуваєте злість, роздратування або розчулення — це знак того, що вами намагаються маніпулювати та хочуть, щоб ви реагували емоційно.

Зробіть 20-секундну паузу, вдихніть та видихніть і спробуйте аналізувати отриману інформацію з «холодною головою»

ЯК РОЗПІЗНАТИ ФЕЙК?

Association4U
Асоціація для України й для тебе

GFA
Consulting Group
Проект реалізований за підтримки
на чолі з GFA Consulting Group GmbH

2

Ми всі піклуємося про якість води, яку ми п'ємо, та свіжість продуктів, які споживаємо. Те саме стосується і джерел інформації. Не всі вони є корисними для здоров'я. У кожного ЗМІ є певний свій авторитет і репутація. Адже якщо журналіст збрехав один раз, то ймовірно, що це може повторитися.

Слідкуйте за гігієною споживання інформації. Обережно споживайте з невідомих вам джерел — соцмереж, блогів, чуток

3

Об'єктивність інформації може залежати від власника ЗМІ. Після Революції Гідності були прийняті закони, які вимагають від медіа розкривати своїх власників.

Довідайтеся про те, хто сплачує зарплатню тим людям, які готують для вас новини по телевізору, онлайн і в газеті! Це допоможе критично аналізувати відомості про події.

4

Критичне ставлення до інформації вимагає зусиль. Щоб захиститись від фейку, треба працювати над собою, а значить, сумніватися в правдивості відомостей, бо маніпулятор хоче, щоб ви просто вірили без сумнівів.

Аналізуючи отриману інформацію, — намагайтесь знайти відповіді на запитання до змісту повідомлення та його джерела.

Інформація має зрозуміле джерело походження, або це якийсь анонім, чи невідомий профіль у соцмережах?

Журналіст чи його співрозмовник самі були свідками чи учасниками подій або дізнались про це від когось? Чи отримали вони офіційне незалежне підтвердження того, що сталося, або це їхній погляд на події?

Чи могла інформація про події бути спотворена? Чи були зацікавлені в цьому джерела інформації або журналісти через гроші чи іншу мотивацію?

Щоб навчитися перевіряти інформацію в інтернеті подивіться безкоштовний відеокурс OSINT Academy на YouTube від Дмитра Золотухіна — за посиланням www.bit.ly/OSINT_edu

5

Коли маніпулятор створює фейк, він може взяти правдиву інформацію з різних подій і об'єднати їх в одну, яка буде неправдивою. Часто фотографії та відео беруть з одного місця, а текстовий опис — з іншого. А насправді описувана ситуація має взагалі третій зміст.

Спробуйте перевірити, чи всі частини інформації про одне й те саме? Можливо, жахливі фотографії «притягнuli» з іншого місця тільки для привернення уваги

Дізнайтеся про фейки та світ медіа більше з ігровим мультимедійним онлайн-посібником "Медіа Драйвер", розробленим ГО "Детектор Медіа"

www.mediadriverronline

Медіазнайко

Тема 1

Тема 2

Узагальнення

Тема 9

Тема 3

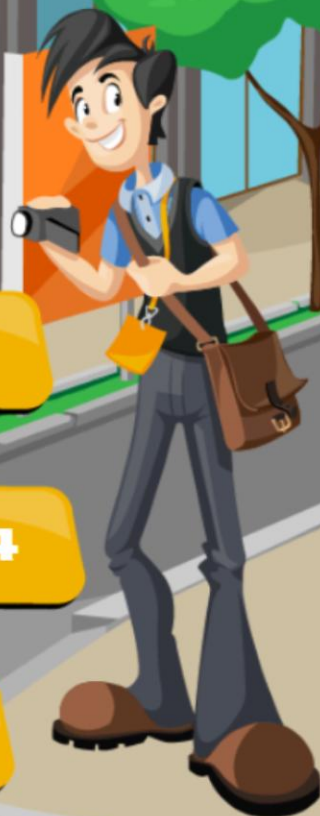
Тема 4

Тема 8

Тема 5

Тема 7

Тема 6

Грати

Онлайн-гра «Медіазнайко»

Перша навчальна гра з медіаосвіти в Україні, мета якої – допомогти якомога більше дізнатися про інформаційне/медійне поле. Суть гри полягає у тому, що потрібно пройти 9 рівнів/етапів, надати відповідь на запитання, стати журналістом, створити телепрограму, сайт і газету, дізнаючись при цьому як працюють медіа і як вони впливають на вас – споживачів інформації.

МЕДІАОСВІТА ТА МЕДІАГРАМОТНІСТЬ

[Читати](#)

 Бібліотека масової комунікації
Академії Української Преси

10 ПОРАД

ДЛЯ ЗАХИСТУ
ВІД ІНФОРМАЦІЙНИХ
МАНІПУЛЯЦІЙ

НЕ ДАЙ ВВЕСТИ
СЕБЕ В ОМАНУ

[Читати](#)

[Читати](#)

(НЕ)БЕЗПЕКА В ЦИФРОВОМУ СВІТІ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК З
ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ ТА
БЕЗПЕКИ

АКАДЕМІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ
ОКСАНА ПОЧАПСЬКА

Академія української преси
Наталія Степанова

СТОП-СТЕРЕОТИПИ:
методи їх подолання в
українському суспільстві

АКАДЕМІЯ
УКРАЇНСЬКОЇ
ПРЕСИ

Бібліотека масової комунікації
та медіаграмотності
Академії української преси

[Читати](#)

Матеріали, що допоможуть
підвищити рівень обізнаності

ІНФОРМАЦІЙНА ГІГІЄНА ПІД ЧАС ВІЙНИ

Захистіть себе від пропаганди під час війни! Курс «Інформаційна гігієна під час війни» допоможе вам розпізнати та протидіяти сучасним методам російської інформаційної агресії

★ 9,4

Безкоштовно

Записатись на курс

Доступно постійно

Мова курсу українська

Сертифікат по закінченню

Курс триває 15 годин , 0,5 кредиту ЄКТС

[Перейти](#)

Повна / Курси / Особистий розвиток / Критичне мислення

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ КОНТЕКСТІ

Розкрийте силу критичного мислення в українському контексті: Як розпізнавати когнітивні хиби, ухвалювати обґрунтовані рішення та адаптувати своє мислення до нових викликів.

[Перейти](#)

Записатись на курс

Доступно постійно

Мова курсу українська

Сертифікат по закінченню

Курс триває 48 годин

Години медіаграмотності

Онлайн-курс для вчителів та школярів. Ви опануєте основи медіаграмотності та отримаєте детальні плани уроків й необхідні матеріали для них.

[Перейти](#)

Вчителі

Українська

5 годин

БЕЗКОШТОВНО →

Very Verified

Онлайн-курс з медіаграмотності. Ви дізнаєтеся, як орієнтуватися в інформації довкола та як розпізнавати дезінформацію та пропаганду.

[Перейти](#)

Інше

Українська / Англійська

БЕЗКОШТОВНО →

Фактчек: довіряй-перевіряй

Онлайн-курс для журналістів та всіх, хто бажає відрізнати правду від фейків. Ви навчитесь виявляти фейки, перевіряти інформацію, аналізувати ЗМІ та контролювати слова політиків.

[Перейти](#)

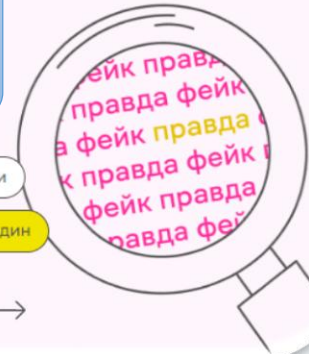
Інше

Журналісти

Українська

15 годин

БЕЗКОШТОВНО →

Ресурси для прокачування медіаграмотності